

PIYASALAŞAN EĞİTİMDE YENİ ROLLER (1)

NURETTİN ALDEMİR

Eğitimin piyasalaştığı özel eğitim kurumlarını vazgeçilmez hale getiren; ölçme değerlendirme anlayışı ve buna uygun olarak yapılan sınavlardır. Başarının ölçülmesinde, işe yerleştirmede ölçütler ve yöntemler değiştirildiğinde piyasacı eğitim kurumlarına ihtiyaç kalmayacaktır.

Eğitimde piyasalaşma, son yıllarda diğer üretim ve hizmet alanlarında olduğu gibi devletin temel ekonomik ve siyasal tercihlerine paralel olarak yapısal niteliğe ve hıza bürünmüştür. Eğitimdeki piyasalaşmanın adım adım nasıl gerçekleştirildiğini; hükümetlerin ve eğitim yöneticilerinin hangi rolleri benimsediğini anlamak için son 'ekonomik ve siyasal dönüşümleri' kısaca anımsamakta yarar vardır.

24 Ocak 1980 tarihli 'Ekonomik İstikrar Programı'yla topluma sunulan yeni tercihler, emperyalistlerin ve yerli işbirlikçilerinin isteklerinden oluşuyordu. Siyasi ve ekonomik tarihimize 24 Ocak Kararları olarak geçen bu programın, kabul edildiği koşullarda hayata geçirilmesi toplumsal muhalefetin gücünden dolayı mümkün görünmüyordu. Bu nedenle toplumsal muhalefetin ve onun öncüsü olan sosyalist örgütlenmelerin, sendikaların dağıtılması gerekiyordu. Bunun da bir tek yolu vardı: Askeri diktatörlük.

24 Ocak Kararları 12 Eylül 1980 darbesinden sonra uygulamaya konabilmiştir. Alınan kararlar çerçevesinde yapısal değişikliklere hukuki kılıflar yaratılması süreci esas olarak 1988 yılına kadar gerçekleştirilmiştir.

24 Ocak Kararları sosyal devlet anlayışından vazgeçildiğinin ilanıdır. Aynı zamanda bu kararlar 'devletçilik' anlayışının da bertaraf edilmesi anlamına gelmek-

teydi. Amaç ekonomik yapının temelden değiştirilmesiydi. Zaman içinde bu program başarıya ulaştırıldı. Programın önünde engel görülenler darbe koşullarında ve onu takip eden yıllarda derdest edildi. Beşinci beş yıllık plana da tercüme edilen 24 Ocak Kararları ile kamunun ekonomideki ağırlığı azaltılarak tamamen yok edilmesi yoluna gidilmiş; sistem serbest piyasa koşullarının hakim olduğu ekonomik yapıya dönüştürülmüştür.

Programın aksayan yanlarını rayına oturtmak için de 5 Nisan 1994 Kararları uygulamaya konulmuştur. 5 Nisan Kararlarıyla devletin üretimden tamamen çekilmesi; serbest piyasa kurallarının işletilmesini sağlayan, bunun için önlemler alan bir özellik kazanması hedeflenmiştir. 5 Nisan Kararlarından sonra özelleştirmelere hız verilmiştir. Özelleştirmelerle birlikte yaygınlaşan düşük ücret, esnek çalışma, işsizlik gibi sorunlar karşısında tepkileri kontrol etmek için işçi ve emekçi örgütlerinin temsilcileri, işveren temsilcileri ve hükümet temsilcilerinden oluşan Ekonomik Sosyal Konsey oluşturulmuştur.

Bir malın veya hizmetin piyasalaşması, alınıp-satılır hale gelmesi demektir. Bir malın veya hizmetin alınıp satıldığı koşullarda emek sömürsü vardır, müşteri vardır, kâr vardır. Piyasalaşan eğitimin müşterileri yaşı, statüsü ne olursa olsun öğrencilerdir.

Eğitimin piyasalaştığı kurumlar ise okullardır, dershanelerdir, kurs merkezleridir, özel ders organizasyonlarıdır.

Eğitimin piyasalaştığı özel eğitim kurumlarını vazgeçilmez hale getiren; ölçme değerlendirme anlayışı ve buna uygun olarak yapılan sınavlardır. Başarının ölçülmesinde, işe yerleştirmede ölçütler ve yöntemler değiştirildiğinde piyasacı eğitim kurumlarına ihtiyaç kalmayacaktır. Bizim gördüğümüzü sistemin efendileri de elbette görmektedir. Uygulamanın devam ettirilmesi bir tercihtir. Tercihtir çünkü eğitim pazarı geniştir, bu pazarda esnek çalışma ve düşük ücret yaygındır; kâr oranı yüksektir. Devletin-hükümetin gündeminde eğitimdeki piyasalaşmayı önlemek için çare üretmek değil; tam tersine -yukarıda bahsi geçen ekonomik kararlara uygun olarak- piyasalaşmayı teşvik etmeye çalışmak vardır. Bunun kanıtı, esas olarak Milli Eğitim Şuraları'nda açık seçik bulunmaktadır. Milli Eğitim Şura kararları yasa hükmünde olmamakla birlikte devletin-hükümetlerin eğitim anlayışını tereddütsüz ifade ederler. Şura kararları yasa hükmünde değilse de uygulanması için gereken yasal düzenlemeler her zaman yapılmıştır.

13-17 Mayıs 1996 tarihli 15. Şura'da 'Eğitim Sisteminin Finansmanı' başlıklı gündemde alınan kararlardan bazıları şöyledir:

Belediye Gelirleri Kanunu'nda gerekli değişiklikler yapılarak resmî ve özel okullar her türlü harç ve vergiden muaf tutulmalıdır. (Karar 14)

Özel öğretim kurumlarının teşvik edilmesine yeni bir anlayışla yaklaşılmalıdır. (Karar 42)

Şehir imar planlarının düzenlenmesinde özel okullar ve özel yaygın mesleki ve teknik kurslar da dikkate alınmalı, özel okullar ve yaygın mesleki teknik kurslara düşük bedelli veya bedelsiz arsa tahsis edilmelidir. (Karar 43)

Özel okullara kamu sübvansiyonu sağlanmalıdır. Ancak, bu sübvansiyon kamu okullarındaki birim öğrenci harcamalarının %50'sini aşmamalıdır. (Karar 46)

Özel yükseköğretimin yaygınlaştırılması için Anayasa'nın 130. maddesinde öngörülen biçimde, vakıflar dışında da gerçek ve tüzel kişilere yükseköğretim kurumu açma imkânı tanınmalıdır. (Karar 47)

Dünya Bankası ve Avrupa İskân Fonu kaynaklarından özel sektörün eğitim

Devletin-hükümetin gündeminde eğitimdeki piyasalaşmayı önlemek için çare üretmek değil; tam tersine -yukarıda bahsi geçen ekonomik kararlara uygun olarak- piyasalaşmayı teşvik etmeye çalışmak vardır. Bunun kanıtı, esas olarak Milli Eğitim Şuraları'nda açık seçik bulunmaktadır.

yatırımı amaçlı kredi kullanımında Millî Eğitim Bakanlığı yol gösterici olmalıdır. (Karar 60)

Yukarıdaki kararların gereği titizlikle yerine getirilmiş; uygulamalar tereddütsüz gerçekleştirilmiştir: Özel okullar da devlet okullarının yararlandığı vergi kolaylıklarından yararlandırılmıştır. Belediyeler, özel okullara düşük bedelli veya bedelsiz yer tahsisi konusunda görevlendirilmiştir. Özel okullara kamu sübvansiyonu sağlanmaktadır. Sadece vakıflar değil; isteyen her kurum - her birey özel yükseköğretim kurumu açabilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı kendine bağlı okulların ihtiyacından daha çok özel eğitim kurumlarının ihtiyacını düşünür haldedir. Onlara nasıl para bulabilecekleri konusunda rehberlik görevi yapmaktadır.

Kaynakların etkin kullanımı ve kamu eğitim bütçesinin artırılmasına karşın, kaynakların eğitim gereksinimini karşılayamaması durumunda ailelerin eğitim giderlerine katılımı (zorunlu eğitimin dışında) gündeme getirilmeli ve maliyetlere katılım payı; ailelerin gelir düzeyi, eğitim kademeleri, okul türleri ve bilim alanlarına göre farklı olmalıdır. Yükseköğretimde, ortaöğretimden daha yüksek bir pay alınmalıdır. Eğitim maliyetlerine katılımın düzenlenmesiyle eş zamanlı olarak, tüm eğitim kademelerinde fırsat eşitliğini sağlayıcı düzeyde etkin bir burs ve kredi sistemi oluşturulmalı, parasız yatılılık sistemi yaygınlaştırılmalıdır. (Karar 49)

Devlet özel eğitim kurumlarını teşvik ederken; onlara rehberlik yaparken devlet okullarının maddi sorununu velilere yıkmaya çalışmaktadır. Bu karar -bir zamanlar 'eğitime katkı payı' şimdilerde 'Okul Aile Birliği Aidatı' adıyla sürdürülen uygulamaya- veliler ve öğrenciler tepki verdiğinde açıklama yapmak zorunda kalan, sorunu geçiştirmeye çalışan millî eğitim bakanlarının ikiyüzlülüğünün de belgesidir. 'Zorunlu eğitim dışında' denilse de günümüzde ilköğretim okullarında da velilerden para toplandığı bilinmektedir. Yükseköğretimde, karara uygun olarak ortaöğretimden daha yüksek olacak şekilde, okul türlerine ve bilim alanlarına göre eğitim harçları her eğitim öğretim yılı başında yeniden belirlenmektedir.

Öğretmen görev tanımı yeniden yapılarak, okul türlerine göre norm (standart) kadrolar belirlenmeli ve öğretmen dağılımındaki dengesizlikler giderilmelidir (Karar 62)

Eğitimde piyasalaşmanın bir boyutu özel eğitim kurumları, devlet okullarındaki paralı uygulamalardır; diğer boyutu eğitimcilerle ilgili uygulamalardır. Dershane ve özel okullarda çalışmak zorunda

kalan eğitimcilerin çoğuna verilen ücret sefalet ücretinin altındadır. Devlet okullarından kâr potansiyeli yüksek olanlar ileride özel eğitimin patronlarına devredilecektir. Şimdilerde yapılan devlet okullarını satışa hazırlamaktır. Geçtiğimiz yıllarda devlet okullarında uygulamaya konulan norm kadro, öğretmenleri hiyerarşik bir statüye sokma (başöğretmen-uzman öğretmen- öğretmen- stajyer öğretmen); sözleşmeli öğretmen alımı ve nihayet TBMM gündemindeki torba yasada bulunan 'kamu çalışanlarını performansına göre değerlendirme' ile ilgili madde eğitimde piyasalaşmayı başka bir boyuttan hızlandıracaktır.

15. Şura kararlarının yaşama geçirilmesinde karşılaşılan sorunlar 13-17 Kasım 1999 tarihli 16. Şura kararlarıyla giderilmeye çalışılmıştır. Şura'nın 'Mesleki ve Teknik Eğitimde Finansman' başlıklı gündeminde alınan '4306 sayılı yasa çerçevesinde, ilköğretim giderlerinde kullanılmak üzere başlatılan eğitime katkı payı uygulaması, 1 Ocak 2001 tarihinden itibaren, orta öğretimi yaygınlaştırmak ve geliştirmek amacıyla kullanılmak üzere, 31 Aralık 2005 yılına kadar uzatılmalı ve her yıl enflasyon oranında artırılmalıdır.' şeklindeki 18. kararı, eğitimde katkı payı uygulamalarıyla ilgili veli-öğrenci şikayetlerine rağmen alınabilmiştir. Devlet açıkça kendi eğitim kurumlarının giderlerini velilere yıkmaya peşindedir. O tarihe kadarki 'eğitime katkı payı' uygulamasının rakamlarını yeterli görmemektedir. Katkı payı rakamlarını enflasyona endekslemektedir.

Eğitim harcamalarının bütçe içerisindeki oranı (2011) yüzde 3,68'dir.

24 kişilik tekli eğitim için gereken derslik sayısı 125 bin 853'dir.

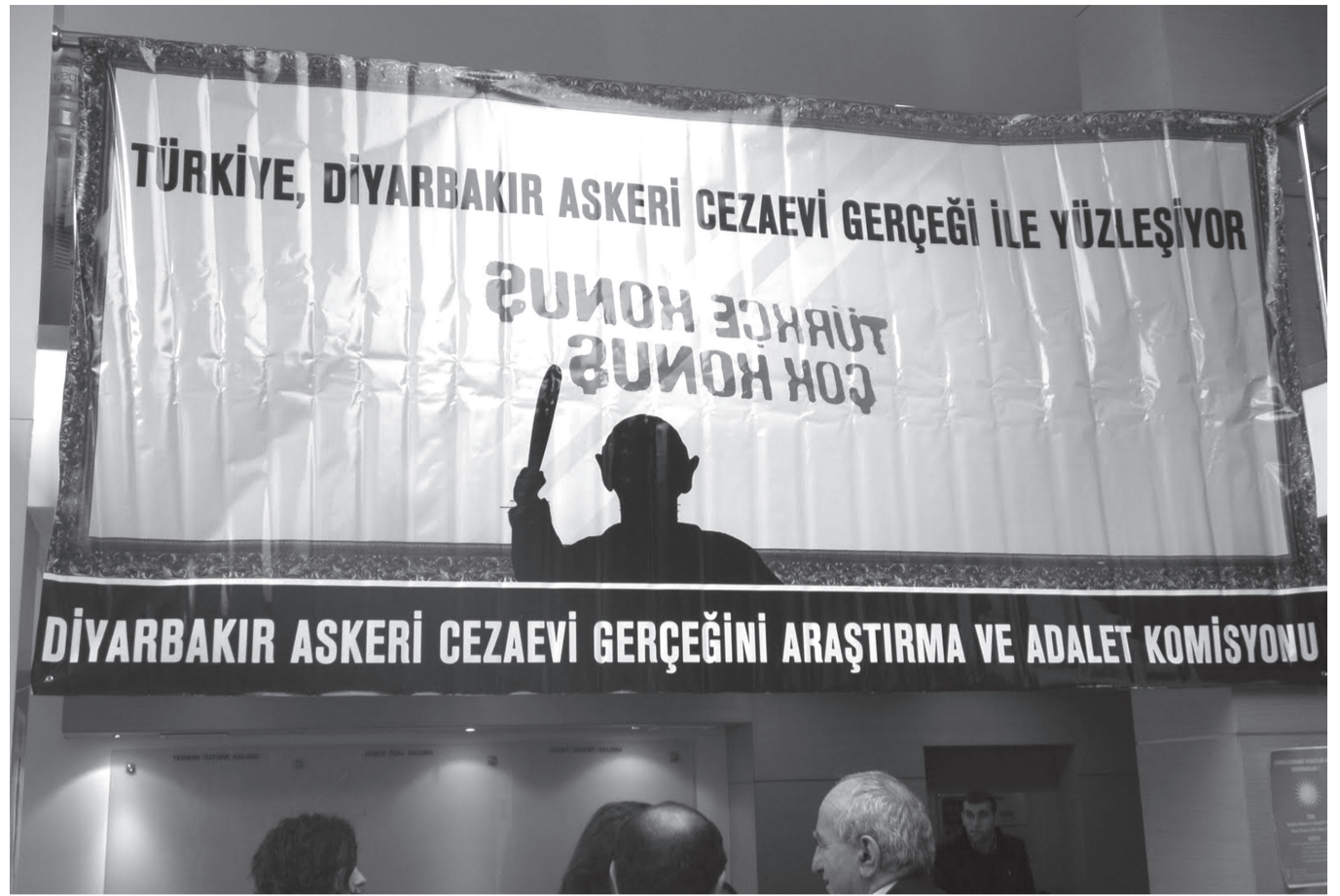
Toplam dershane sayısı 4 bin 222'ye dershanelere giden öğrenci sayısı 3 milyona ulaşmıştır. Buna karşılık genel lise sayısı 3 bin 357'dir.

Ataması yapılmayan öğretmen sayısı 320 bindir. Öğretmen açığı ilköğretimde 216 bin, ortaöğretimde 98 bindir.

Ailelerin, çocuklarının lise ve üniversitelere giriş sınavlarına hazırlanması için harcadığı para yaklaşık 16,7 milyardır. Bu miktar yüksek öğretim bütçesinin yaklaşık iki katıdır.

Emperyalist güçlerin ve yerli işbirlikçilerinin istekleri doğrultusunda devletin-hükümetlerin oynadığı rollerin yarattığı sonuç budur. Bu sonuçların yaratılmasında önemli payı olan AKP Hükümeti mevcudu yeterli görmemektedir. Bunun için senaryoyu geliştirmeye ve yeni rollere taliptir. AKP hükümeti yeni rollere talip olurken kendi öğrencisini yaratarak rol dağıtmayı da düşünmektedir. Yeni rolleri kabule hazır olan YÖK ve Ulusal Öğrenci Konseyi bugünlerde rollerine iştahla sarılmaktadır. Yalnız unuttukları bir şey vardır: O da film setine bodoslama girerek film setini karıştırma potansiyeli olan devrimci - sosyalist öğrenci gençliktir.

Not: Önümüzdeki sayıda Bologna süreci, Öğrenci Konseyleri, devrimci-sosyalist öğrenci gruplarının mücadelesi ve olası gelişmeler değerlendirilecektir.

DİYARBAKIR ASKERİ CEZAEVİ GERÇEĞİ İLE YÜZLEŞME

HÜSEYİN GEVHER*

T8'liler Meclisi (Girişimi) 3 yılı aşkın bir süre önce 12 Eylül askeri faşist darbesi aracılığıyla ikame edilerek yeniden yapılandırılan rejimle yüzleşme ve hesaplaşmanın toplumsallaştırılması mücadelesinde çok önemli yeri olacağını tesbit ettiği Gerçekleri Araştırma ve Adalet Komisyonlarının oluşturulmasını kararlaştırdı. Oligarşi tarafından darbeye gerekçe diye gösterilen aslında bizatihi kendilerinin suçları arasındaki tüm büyük katliamlarla ilgili olarak gerçeklerin açığa çıkarılması için alınan bu kararlardan yalnızca Diyarbakır Askeri Cezaevi Gerçeği Araştırma ve Adalet Komisyonu ete kemiğe büründürülebildi.

Hep topluma farklı gösterilmiş, dolayısıyla karanlıkta bırakılmış, bir bütün olarak toplumu ilgilendiren katliamlar ve eş değerdeki diğer gerçeklerin açığa çıkarılmasında büyük işlevler görebilecek bu komisyonların başarılı olabilmesi için ilgili ve taraf toplumsal dinamiğin desteğini alması olmazsa olmaz düzeyde bir önem taşımaktadır. Diyarbakır ve bölge illerinde halkın mücadele içinde yarattığı kurumları aracılığıyla verdiği destek ve 3 yıl boyunca 5 nolu askeri cezaevinde yaşadığı vahşete dair yüzleşme görüşmelerine katılan yaklaşık 500 eski tutsak ve yakınlarının kasetlere alınan 850 saat

ve 7500 sayfayı dolduran anlatımları çalışmanın araştırma yanının son aşamaya gelmesinde özgün bir yerde durmaktadır.

Diyarbakır Cezaevi Gerçeği Araştırma ve Adalet Komisyonu (DCGA) oluşturulma kararı alındıktan sonra başta İstanbul'daki 78'liler olmak üzere tüm 78'liler Meclisi (Girişimi) üyelerinin ilgili demokratik kurum, akademisyen, aydın ve gazeteciyle geliştirdiği ilişkiler meyvesini vermiş, komisyona üye olarak görev ve sorumluluk alan gönüllü, özverili, yoğun bir çalışma başlatılmıştır. 12 Eylül askeri faşist darbesinin 30. yılında komisyonun araştırma aşaması büyük oranda tamamlanmış, sonuçlarının bir dizi yüzleşme ve hesaplaşma etkinliğiyle kamuoyuyla paylaşılması aşamasına gelinmiştir.

Bu etkinliklerden ilki 25-26 Eylül 2010 tarihinde "TÜRKİYE, DİYARBAKIR ASKERİ CEZAEVİ GERÇEĞİYLE YÜZLEŞİYOR 1" sempozyumu Diyarbakır'da gerçekleştirilmiştir. Bu sempozyumda büyük çoğunluğu DCGAAK üyesi olan, zaman, birikim ve enerjisini çalışmalara katan değerli akademisyen, aydın ve gazetecinin tebliğler sunduğu etkinliğin sonuç bildirgesi kamuoyuna deklare edilmiştir.

78'liler Girişiminin önderlik ettiği 3

yılı aşkın bir süredir devam eden bu çalışmanın, Diyarbakır'dan sonra ikincisi "TÜRKİYE, DİYARBAKIR ASKERİ CEZAEVİ GERÇEĞİYLE YÜZLEŞİYOR 2" sempozyumu yoğun bir hazırlık döneminin ardından Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma davetimizi kabul ederek gelen tüm dost kurum temsilcilerinin çok nitelikli ve başarılı bulduğu bu etkinliğimizden sonra daha yapılacak çok işimiz vardır anlayışıyla, aslanan yüzleşme ve hesaplaşmanın toplumsallaşmasına ne kattığıdır diyerek hareket ediyor ve bu yolda dostlarımızla devrimci dayanışmanın, birlikte mücadelenin kazandıracağını düşünüyoruz. Zira Diyarbakır 5 nolu askeri cezaevinde devrimci tutsaklar şahsında Kürt halkına yaşatılan vahşetin kaynağı tekçi zihniyet bu gün siyasi ve kültürel soykırım politikasıyla atbaşı giden fiziki tasfiye politikasında ısrarla sürdürülmektedir. Dolayısıyla DCGAA Komisyonuyla murat edilen hedeflere doğru ilerlemenin yegane yolunu mevcut örgütlü tüm devrimci, sosyalist, yurtsever, demokrat güçlerin birleşik hareketinden rejimin en zayıf yanı olan, yaşatılan benzeri vahşetlerle yüzleşme ve hesaplaşmanın toplumsallaştırılmasına doğru ilerlenecek alternatif bir zihniyetle mücadeleye kilitlenmektedir.

Eğer bu başarılı olabilirse, Mazlum DOĞAN tarafından başlatılıp, Ferhat KURTAY, Mahmut ZENGİN, Eşref ANYIK, Necmi ÖNER, Hayri DURMUŞ, Kemal PİR, Akif YILMAZ, Ali ERİKLİ ve Necmettin BÜYÜKKAYA, Orhan KESKİN, Cemal ARAT'ın ölümsüzleştiği direnişlerle parçalanmış vahşet koşulları gibi yüzleşme ve hesaplaşma mücadelesi de toplumsallaştırılarak kazanılabilir. Evet, görüldüğü gibi bu yolda hepimizi daha çok büyük görev ve sorumluluklar beklemektedir.

* Ankara 78'liler Birlik ve Dayanışma Derneği Başkanı